

Mihai Brediceanu: „Anacronismul libretelor de operă...”

colul XX, cu evoluția operei, constatăm că aceasta a rămas cu mult în urmă, mai precis că „exploziile” creatoare din celelalte arte nu au avut loc în operă, sau, dacă au avut, nu au determinat un sens de evoluție spre opera modernă larg accesibilă. Dacă în muzică, pictură, balet și poezie publicul a trecut în bună măsură „pragul perceptibilității” — la fel ca pragul sonor în vitezele supersonice —, el nemiainfiind șocat de tehnicile artistice contemporane, publicul de operă nu a trecut încă de acest „prag”; de aci, o nepotrivire între ceea ce-și imaginează creatorii și ceea ce așteaptă publicul. Vehiculul principal de exprimare în spectacolul de operă rămâne elementul sonor — limbajul muzical. Dacă în teatru limbajul ca modalitate nu s-a modificat prea vizibil, în muzică acesta a suferit o modificare fundamentală, îngreunând transferul ideilor de la compozitor spre public.

— *Opera este spectacol. Ea trăiește prin dramă. Mozart sau Verdi au beneficiat de librete capabile să păstreze spectacolul în legile desfășurării scenice.*

— Dar nici în opera modernă nu s-a evitat colaborarea cu scriitorii și dramaturgii de primă importanță. Dacă Mozart a scris opere după Beaumarchais, iar Verdi după Alexandre Dumas și Victor Hugo, Dellapicola

a scris *Vol de nuit* după Saint-Exupéry, după cum alți compozitori au scris pe texte de Pirandello, Sheridan, Miller, Brecht. Problema fundamentală nu este aceea a libretului, ci aceea a limbajului muzical, și asta deoarece opera nu a găsit încă limbajul care să înlocuiască vechiul bel-canto; acesta este adevăratul divorț dintre public și compozitori.

— *Ar mai fi și convenția, ca atare, a operei.*

— Mozart scria, pentru vremea lui, opere contemporane. Figaro îi era contemporan. Verdi, în *Traviata*, ne prezintă viața Parisului contemporan lui, cu saloanele și romantismul excesiv care i-au fost caracteristice aproape un secol. Astăzi, mergând la Operă, spectatorul nu mai întâlnește viața de toate zilele, actori îmbrăcați ca și dînsul, punîndu-și problemele concrete pe care și le pune și el. Anacronismul majorității libretelor de operă reprezintă încă o piesă din dosarul acestui divorț dintre scenă și spectatorul nostru — divorț de care începem să fim din ce în ce mai conștienți.

* * *

Ne-ntoarcem, așadar, din nou, la Opera Română. Să nu exagerăm însă, să nu unilateralizăm perspectiva prin care putem înțelege ceea ce s-a petrecut, se petrece și se va petrece acolo. Anumite elemente pot fi mai revelatoare decît o teorie, și sofisticat și prin prudență pură abil constituită. Și pentru că un teatru are savoarea vieții lui, chiar dacă mulți au dubii, dacă are pinze sau dacă se scufundă, să ne apropiem de operă fără *parti pris*-uri și s-o vedem acolo, mai puțin oficial, cum este.

Între mitul biletelor care nu se găsesc și sala goală

„De 15 ani întilnesc publicul aproape în fiecare seară — ne spune Marcela Ciubuc, membră în cor — și îmi pare rău că, mai ales în ultima vreme, ne găsim în situația jenantă de a fi 200 de soliști, coriști și dansatori, încă 70 de orchestranți în fosă, iar publicul în număr doar de cîteva zeci. Fără aplauzele publicului, ambianța în care noi putem într-adevăr să creăm arta este, practic, fără finalitate. De aceea, gîndindu-mă la public, și (de ce nu?) și la renta-

bilitatea spectacolelor (în fond, *primum vivere*), aş sublinia datorită sfîntă de a prezenta spectacole finite, cu distribuţii mereu îmbogăţite. Apoi, cîteva ameliorări de ordin organizatoric pe care tocmai relaţiile noastre cu publicul le fac necesare. Nu mulţi ştiu că noi avem două case de bilete (una la sediu, alta pe Calea Victoriei). De aci, dificultăţi şi mitul „biletelor care nu se găsesc”, atunci cînd noi jucăm aproape fără public! Apoi, transportul I.T.B. de la Operă pînă în Balta Albă, Drumul Taberei, Floreasca etc., după ora 22 pune adevărate probleme. Toate acestea, adăugate neajunsurilor de pe scenă, complică pînă la paralizie totală acceptarea ideii de a viziona un spectacol. Mai cred că afişul poate fi mult mai atractiv, cu ilustraţii şi cu precizări diverse”.

„Lucrez de 15 ani aici. Şi dacă mă întrebaţi cum ar arăta Bucureştiul fără Opera Română, vă răspund că ar arăta ca un oraş mort, incapabil de a mai arăta tot ce poate fi frumos, tot ce poate fi bun, tot ce ne poate îndrepta spre visare. Peste cîţiva ani am să ies la pensie şi, bineînţeles, am să revin, de data asta ca spectatoare, neputînd să mă despart de Opera de care m-am legat atîta ani. Desigur, voi veni numai la acele spectacole cu distribuţii foarte bune pentru a putea să mă bucur de arta tinerilor cîntăreţi, în ascensiune: Ion Buzea, Vasile Moldovan, Lucian Marinescu...”

Aici, cabinieră cum sînt, înaintea fiecărui act, privesc actorii care intră în scenă; este mulţumirea mea, atunci cînd, în ultimul moment, mai cos un nasture sau fac o ultimă trecere în revistă machiajului”. (*Stela Huleşti, cabinieră*).

„Lucrez de trei ani la Operă şi, venind atît de des în contact cu muzica, am început s-o iubesc; mă pasionează ceea ce se întîmplă pe scenă. Mă bucur cînd de munca mea se leagă buna desfăşurare a spec-
tacolui şi satisfacţia spectatorilor, care nu ştiu
că, dacă este cald sau dacă bate un curent
plăcut printre fotolii, acest lucru mi se
datoreşte mie. Într-adevăr, de cîteva săp-
tămîni, publicul începe să revină la specta-
colele noastre, şi cred că acest lucru poate
fi pus pe seama faptului că nu se mai fac
schimbări de ultimă oră în programarea
spectacolelor, că evoluează exact artiştii care
sînt anunţaţi şi că astfel spectatorii sînt
feriţi de surprize nefericite. Este un prim
gest de seriozitate faţă de oaspeţii noştri, şi
eu îl găsesc bine venit”. (*Ion Diţă, mecanic
la uzina de aer condiţionat a Operei Române.*)

*Ne îndreptăm cu teamă spre încredere, iar
dacă lucrul bun poate începe acum, vom
accepta propriile zbateri ale scenei lirice în
dorinţa de a fi ea însăşi. Credit în alb:
Opera ne oferă propria sa tranziţie spre un
stil faţă de care interesul nostru să nu mai
manifeste compasiune; Opereta, reparîndu-şi
sala, ne va trimite cronici cu elogii din tur-
neul ce-l efectuează peste hotare. Iar teoretic,
în teatrul liric, sens unic: de la libret,
de la dramă, spre muzică.*

*În cîteva cuvinte, şi în loc de concluzie,
ne aşteptăm:*

- la respectarea dreptului spectacolului liric de a fi el însuşi;
- la dispariţia concertelor costumate şi a iluzoriei primordialităţi a muzicii în avizarea unui nou spectacol muzical;
- la simbioza reală: compozitor-libretist-regizor; cînt-gest-declamaţie.
- la mai multă autonomie teatrelor în orientarea propriului lor destin în raport cu publicul.

Mircea Maria Ştefănescu

